

Abstrakt

Lutherská větev reformace do Sedmihradska pronikala v šestnáctém století prostřednictvím saského obyvatelstva, kalvínská prostřednictvím maďarského. V roce 1566 bylo v Sedmihradsku založeno tzv. rumunské kalvinistické biskupství, jehož cílem bylo šířit reformovanou víru mezi místní rumunské obyvatelstvo, a to dosažením vysluhování mší v rumunštině (místo církevní slovanštiny), podporou tisku rumunskojazyčných náboženských knih, zvyšováním vzdělanostní úrovně kněží a administrativní reorganizací církve. Po období vlády knížat z rodu Báthoryů se reformace v Sedmihradsku opět prosazuje zhruba od třicátých let sedmnáctého století, v letech čtyřicátých získává pod vedením kalvinistického superintendenta Istvána Gelejiho Katony značně netolerantní charakter. Metropolita sedmihradské pravoslavné církve musí před svým zvolením podepsat body tzv. kalvinizačního programu. Z doktrinárního hlediska však reformace, jejíž šíření mezi sedmihradskými Rumuny definitivně končí se vznikem řeckokatolické církve (r. 1700), nezanechala v rumunském prostředí žádné stopy kromě prosazení rumunštiny jako liturgického jazyka – to se v Sedmihradsku podařilo zhruba s náskokem půldruhého století oproti Valašsku a Moldavsku. Pozoruhodné je soužití reformované a pravoslavné dogmatiky v rumunských dílech připisovaných vlivu reformace. Ve starší rumunské historiografii je prosazování reformace mezi Sedmihradskými Rumuny prezentováno jako snaha o násilné přetržení jejich pouta s Rumuny z obou zakarpatských knížectví. Novější bádání ukazuje, že o násilné perzekuci nemůže být řeč. Reformace rumunskou kulturu, především literaturu a jazyk, výrazně obohatila a představovala tvořivý impuls, který vedl k pozitivnímu vývoji.